

RESTITUIRI

O nuntă râșnoveană acum un secol

Urbanizarea forțată din perioada comunistă a determinat modificarea identității culturale râșnoveane. Orașul contemporan este un mozaic cultural în care identificăm atât moștenirea vechilor familii râșnoveane, fie ele, românești, săsești sau ungurești, cât și participarea râșnovenilor ale căror origini le aflăm în aproape toată țara, din București în Maramureș, de la Botoșani la Teleorman, de la Constanța la Timișoara, din Turnu Măgurele până în Sălaj, sau mult mai aproape de Râșnov, în Bran, Moeciu, Fundata și chiar Brașov.

Cu toate acestea, multiculturalitatea Râșnovului nu presupune o concurență, chiar dacă dintotdeauna a existat tentația de a decide când cineva este mai mult sau mai puțin râșnovean decât un alt semen al său. În prezent, într-un oraș care se dorește un model de succes pentru turismul cultural din România, Râșnovul trebuie să se înțeleagă, să își cunoască moștenirea istorică și să își asume istoria recentă.

În acest scop, prin Gazeta de Râșnov, la inițiativa domnului primar Adrian Veștea, Direcția de Cultură a orașului Râșnov își propune să restituie comunității râșnoveane pagini inedite de istorie locală.

În acest număr de sărbătoare am ales să reproducem un articol despre obiceiuri românești de nuntă în Râșnov, publicat de către învățătorul râșnovean Romul Cristolovean acum 105 ani în „Gazeta Transilvaniei” (24 martie/6 aprilie 1905, 1/ 14 aprilie 1905).

Nicolae PEPENE

Director Direcția de Cultură a orașului Râșnov

Tineri râșnoveni (2 septembrie 1928)

„Obiceiuri la nuntă în Râșnov

În cele ce urmează, voesc a descrie după puțință, diferitele obiceiuri ale poporului nostru din comuna Râșnov, comitatul Brașov, la diferitele ocazii. Aceasta o fac pentru a da ocaziune tuturor românilor a se cunoaște unii pe alții nu numai după vorbă, port, localitate etc., ci și după obiceiuri.

Și aceasta o fac cu atât mai vădit acum, când luxul și sdrențele false au intrat în multe case de ale noastre și când obiceiurile vechi sunt desconsiderate, înlocuite cu altele străine, sau uitate cu totul. Și apoi se știe că o națiune numai până atunci e considerată ca atare, până ce cu sfințenie ține la limba, portul și obiceiurile străbune.

Voind a intra în tema ce mi-am ales, țin de necesar a mai arăta cititorilor unele date asupra comunei Râșnov. Această comună este situată în partea de S.O. (sud-est – n.a.) a Transilvaniei în așa numitul „Șesul Bârsei”. Este o comună mixtă, compusă din locuitori români și sași. Românii sunt vreo 2353, sașii 1820.

Date despre formarea comunei nu am, atâta însă pot spune, că biserica română veche este zidită la an 1384, după cum se vede însemnat pe un părete din altar, iar școala la 1838, până la acea dată ținându-se instrucțiunea în case private.

Voiu începe cu obiceiul la Nuntă (ospăț). Un lucru trebuie să-l constat înainte, că puține sunt căsătoriile legate din dragoste, ci dacă nu toate, apoi majoritatea sunt încheiate din interes și întâmplător, de multe ori fără a se cunoaște bine unul cu altul. Îndată ce a venit un fecior de la miliție (serviciul militar – n.a.) sau din România, sau îl știu trecut de asentare (incorporare – n.a.), prin urmare liber de a se însura, îi curg pețitorii din toate părțile. Căci la noi sunt puține, s-ar putea număra, cazurile unde feciorul a pețit fata, ci ai fetei pețesc pe fecior. De regulă mijlocitorii căsătoriei sunt femeile. O femeie, neam cu fata, bagă vorbă, cum se zice pe la noi, către o altă femeie neam cu băiatul, căreia îi spune ce zestre are fata și de se întâmplă ca feciorului să nu îi placă fata, părinții lui trimit vorbă că nu-l însoară

încă; de-i convine însă, intră în tocmeală, că numai cu atâta nu o ia, fără dacă-i mai pune atâția bani, sau atâtea locuri, și în fine se face târgul.

Dacă însă nu face lucrul în grabă și părinții altei fete de măritat, auzind că cutare cu cât s-a îmbiat, fac ce fac și promit mai mult și târgul dinainte e stricat și se încheie acum altul. Tot obiceiul acesta însă e un adevărat târg, și de multe ori are aparițiunea, că părinții feciorului nu-i caută acestuia soție, ci zestre, și numai spre a ajunge la zestre trebuie să ia fata. Acesta e și motivul că foarte multe perechi, curând după nuntă se ceartă și fug unul de altul și mai ales bărbatul, pentru că părinții fetei nu au de unde da cât au promis, ci au făcut-o aceasta ca să-și mărite fata, iar când e la adică, necaz și nevoie, iar bărbatul tânăr fuge la ai săi, pentru că la noi feciorii caută fete cu casă, cum s-ar zice, feciorul se mărită, iar nu se însoară. Așadară casa se dă totdeauna unei fete și foarte rar vreunui fecior.

În fine, după angajarea perechii și după ce își scriu unul altuia pe nume averea, se anunță la oficiul civil conform legii și se logodesc la preot și până se împlinesc zilele prescrise se fac strigările (vestirile) la biserică, iar mireasa la joc își joacă floarea de mireasă.

Râșnovul în jurul anului 1905

Se apropie săptămâna nunții. Ai mirelui cumpără vita de nuntă, bou sau vacă. Joia se taie. Din ea în bani dă miresei o spată. Asemenea se dă și nunului un picior dinapoi, în cazul când acesta voiește a pune masă duminică seara.

La căldare. Este obiceiul de a se cumpăra pentru însurăței o căldare nouă, mare de aramă, pentru trebuințele casei, îndeosebi pentru rufe, care costă 32 - 40 coroane. La aceasta încă contribuie cu toții anume ai mirelui 1/2, ai miresei 1/4 și nunul 1/4 din preț. Aceasta se cumpără vineri înainte de nuntă, iar mirele îi cumpără soacrei mici cisme de soacră, dacă ea pune la căldare.

Sâmbătă seara. Pentru nună au lăutari (musicanți) separați și mirele și mireasa. Atât unii, cât și alții au chemători, care seara după înserat pleacă prin sat cu plosca cu rachiul, împărțiți în toate părțile și intrând în fiecare casă unde au fost trimiși, invită pe ai casei la nuntă dând fiecăruia să bea din ploscă, de la cel mai mare până la cel mai mic, zicând la ieșirea din casă că: „S-a rugat socrul mare (mic) să poftiți și dumneavoastră”. Împlinindu-și misiunea se reîntorc la mire și mireasă și joacă până la 10 seara. Tineretul (chemători și chemătoare și alți feciori și fete) mai bine și mai liber își petrec la mireasă.

În ambele locuri la 10 ore seara se pun

mese și se pune pe masă ciorbă acră de mațe. După masă se continuă jocul până la ziuă. Iar pe la miezul nopții toți feciorii și fetele se adună în casa miresei spre a înveli bradul. Acesta este un brad verde de la 2 - 2,5 m. adus de chemători, se taie din el câteva ramuri din partea de jos spre a putea fi apucat cu două mâini, apoi restul se îmbracă cu o pânzătură (masă) albă curată, care la împreunare se coasă de sus până jos, rămânând numai crucea bradului liberă, la care ca buchet se leagă flori, iar iarna de regulă căline, niște boabe roșii cu gust acru, ce cresc pe tufele cu aceeași numire prin pădure.

În decursul învelirii bradului, la care sunt prezenți feciorii și fetele, feciorii țin ramurile bradului, iar o fată coase pânzătura și fiind prezentă și mireasa, fetele se adună în jurul ei, feciorii în jurul bradului și cântă cu toții dimpreună cu lăutarii versuri, prin care mireasa își ia rămas bun de la părinți, frați și surori etc. Din multele versuri însemnez pe acestea:

I.

Taci mireasă nu mai plânge

Că la soacră te-om duce

Și ți-o da rachiul cu miere

Și cu gârbaciul pe piele;

Of, of și iar of.

II.

De-ai călca din piatră-n piatră

Pe străinul nu-l faci tată.

De-ai călca din urmă-n urmă

Pe streinul nu-l faci mamă.

III.

Ia-ți mireasă ziuă bună

De la tată, de la mamă,

De la frați de la surori,

De la grădina cu flori.

IV.

De la fir de tămâiță

De la fete din uliță,

De la fir de busuioc,

De la fetele din joc. etc. etc.

În decursul cărora mireasa plânge, dar mai cu durere plânge când e măritată cu siala. Ispăvindu-se cu învelirea bradului, se continuă jocul până la ziuă”.

Continuare în ediția următoare.